द्वि. अं. अध्या. परीक्षा 2016

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या / No. of Pages in Booklet 16

प्रश्न-पत्र पुस्तिका संख्या / Question Paper Booklet No. 3385609

पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या / No. of Questions in Booklet 150

Subject Code – 02

TS-71

विषय / SUBJECT : Sanskrit

समय : $2\frac{1}{2}$ घण्टे

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours

PAPER-II

अधिकतम अंक : 300

Maximum Marks : 300

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए ।
2. सभी प्रश्नों के अंक समान हैं ।
3. प्रत्येक प्रश्न का केवल **एक** ही उत्तर दीजिए ।
4. एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा ।
5. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमश: 1, 2, 3, 4 अंकित किया गया है । अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले अथवा बबल को उत्तर-पत्रक पर **नीले बॉल प्वाइंट पेन** से गहरा करना है ।
6. OMR उत्तर पत्र इस परीक्षा-पुस्तिका के अन्दर रखा है । जब आपको परीक्षा पुस्तिका खोलने को कहा जाए, तो उत्तर पत्र निकाल कर ध्यान से केवल **नीले** बॉल पॉइंट पेन से विवरण भरें ।
7. **प्रत्येक गलत उत्तर के लिए प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा** । गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है । किसी भी प्रश्न से संबंधित गोले या बबल को खाली छोड़ना गलत उत्तर नहीं माना जायेगा ।
8. **प्रश्न-पत्र पुस्तिका एवं उत्तर-पत्रक के पॉलिथीन बैग/सील को खोलने पर परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि उसके प्रश्न-पत्र पुस्तिका पर वही प्रश्न-पत्र पुस्तिका संख्या अंकित है जो उत्तर-पत्रक पर अंकित है । इसमें कोई भिन्नता हो तो वीक्षक से दूसरा प्रश्न-पत्र प्राप्त कर लें । ऐसा सुनिश्चित करने की जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी ।**
9. मोबाइल फोन अथवा इलेक्ट्रॉनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित है । यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी ।
10. कृपया अपना रोल नम्बर ओ.एम.आर. पत्रक पर सावधानीपूर्वक सही भरें । गलत अथवा अपूर्ण रोल नम्बर भरने पर 5 अंक कुल प्राप्तांकों में से काटे जा सकते हैं ।

चेतावनी : अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, तो उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराते हुए विविध नियमों-प्रावधानों के तहत कार्यवाही की जाएगी । साथ ही विभाग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली विभाग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है ।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. Answer **all** questions.
2. **All** questions carry equal marks.
3. Only **one** answer is to be given for each question.
4. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
5. Each question has four alternative responses marked serially as **1, 2, 3, 4**. You have to darken only one circle or bubble indicating the correct answer on the Answer Sheet using **BLUE BALL POINT PEN.**
6. The OMR Answer Sheet is inside this Test Booklet. When you are directed to open the Test Booklet, take out the Answer Sheet and fill in the particulars carefully with **blue** ball point pen only.
7. **1/3 part of the mark(s) of each question will be deducted for each wrong answer.** (A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question. Leaving all the relevant circles or bubbles of any question blank will not be considered as wrong answer.)
8. **The candidate should ensure that Question Paper Booklet No. of the Question Paper Booklet and Answer Sheet must be same after opening the polythene bag/seal. In case they are different, a candidate must obtain another Question Paper. Candidate himself shall be responsible for ensuring this.**
9. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.
10. Please correctly fill your Roll Number in O.M.R. Sheet. **5 Marks** can be deducted for filling wrong or incomplete Roll Number.

Warning : *If a candidate is found copying or if any unauthorized material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted. Department may also debar him/her permanently from all future examinations.*

इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए ।

Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.

02

adda247

1. समीचीनां तालिकां चिनुतः

(क) कृष्णश्रितः (i) द्विगुसमासः

(ख) त्रिभुवनम् (ii) अव्ययीभावसमासः

(ग) चतुर्मुखः (iii) तत्पुरुषसमासः

(घ) निर्मक्षिकम् (iv) बहुव्रीहिसमासः

	(क)	(ख)	(ग)	(घ)
(1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

2. अन्यपदार्थप्रधानः समासः वर्तते –

(1) अव्ययीभावसमासः

(2) तत्पुरुषसमासः

(3) बहुव्रीहिसमासः

(4) द्वन्द्वसमासः

3. "अतिनिद्रम्" इति पदस्य लौकिकः विग्रहः –

(1) अतिशया निद्रा

(2) अत्यधिका निद्रा

(3) निद्रायाः अत्ययः

(4) निद्रा सम्प्रति न युज्यते

4. "द्वियमुनम्" इत्यत्र समासः

(1) अव्ययीभावः

(2) द्विगुः

(3) तत्पुरुषः

(4) बहुव्रीहिः

5. 'अल्पान्मुक्तः' अत्र समासः

(1) केवलसमासः

(2) बहुव्रीहिः

(3) तत्पुरुषः

(4) कर्मधारयः

6. 'अपुत्रः' अत्र समास –

(1) नञ्तत्पुरुषः

(2) बहुव्रीहिः

(3) अव्ययीभावः

(4) कर्मधारयः

7. "प्रपर्णः" अत्र समासः

(1) तत्पुरुषः

(2) कर्मधारयः

(3) अव्ययीभावः

(4) बहुव्रीहिः

8. 'अध्येता' इति तृच्प्रत्ययान्तपदे धातूपसर्गौ स्तः

(1) अधि + इण्

(2) अधि + इङ्

(3) अधि + इल्

(4) अधि + एङ्

9. 'शिष्यः' अस्मिन् पदे प्रत्ययः विद्यते –

(1) यत् प्रत्ययः

(2) ण्यत् प्रत्ययः

(3) क्यप् प्रत्ययः

(4) ण्वुल् प्रत्ययः

10. भूतकालार्थे द्वौ प्रत्ययौ स्तः

(1) शतृँ–शानचौ

(2) यत् क्ववतूँ

(3) क्तण्वुलौ

(4) क्तक्तवतूँ

11. 'कार्यम्' इत्यत्र प्रत्ययः वर्तते –

(1) क्यप् प्रत्ययः

(2) यत् प्रत्ययः

(3) ण्यत् प्रत्ययः

(4) अनीयर् प्रत्ययः

adda247

12. ण्वुल्तृचौ सूत्रेणानेन निष्पन्नौ स्तः
(1) कारकः, कर्ता
(2) स्तुत्यः, पचत्
(3) पक्वः, कृतवान्
(4) शीर्णः, दत्तः

13. लट्लकारार्थे द्वौ प्रत्ययौ स्तः –
(1) तुमुँन् – क्त्वा
(2) क्त – क्तवतुँ
(3) यत् – क्यप्
(4) शतृँ – शानच्

14. लभ् + क्त्वा इति अस्य निष्पत्तिः वर्तते –
(1) लभित्वा
(2) लब्ध्वा
(3) लभत्वा
(4) लभ्यः

15. 'उक्त्वा' पदेऽस्मिन् प्रकृतिप्रत्ययौ स्तः
(1) वद् + क्त्वा
(2) उक् + क्त्वा
(3) वच् + क्त्वा
(4) वस् + क्त्वा

16. मतुप् प्रत्ययान्तः नास्ति
(1) मोदमानः
(2) गुणवान्
(3) धीमान्
(4) श्रीमन्तः

17. गमनम्, लेखनम्, पठनम् इत्यत्र यः प्रत्ययः विद्यते
(1) क्त प्रत्ययः
(2) शतृँ प्रत्ययः
(3) ल्युट् प्रत्ययः
(4) शानच् प्रत्ययः

18. कृत्य-क्त प्रत्ययाः स्युः –
(1) भावे करणे च
(2) कर्मणि करणे च
(3) कर्तरि
(4) भावकर्मणोः

19. 'जीनः' इत्यत्र प्रकृति-प्रत्ययौ स्तः –
(1) ज्या + क्त
(2) जी + न
(3) जि + ईन
(4) जी + क्त

20. सत् संज्ञकौ स्तः –
(1) क्तक्तवतू
(2) मतुप्वतुपौ
(3) शतृशानचौ
(4) तव्यत्तव्यतनीयरः

21. अधोलिखितेषु क्तप्रत्ययान्तं पदं नास्ति –
(1) शुष्कः
(2) भिन्नः
(3) जीर्णः
(4) पुष्पितः

22. "मार्यः" इत्यत्र प्रत्ययः स्यात् –
(1) यत्
(2) यञ्
(3) ण्यत्
(4) ण्यः

23. समानकर्तृकयोः धात्वर्थयोः पूर्वकाले असमासे विद्यमानाद् धातोः प्रत्ययः स्यात् –
(1) क्त्वा
(2) तुमुन्
(3) ल्यप्
(4) सन्

adda247

24. 'प्रणत्य' इत्यत्र प्रकृतिप्रत्ययौ स्तः

(1) प्र + ण + ल्यप्

(2) प्र + णत् + ल्यप्

(3) प्र + नम् + ल्यप्

(4) प्र + नम् + त्यक्

25. 'प्रणामः' इति पदे प्रत्ययः –

(1) अञ्

(2) घञ्

(3) कञ्

(4) यञ्

26. 'सखि' शब्दस्य पञ्चमी विभक्तौ एकवचने रूपं स्यात् –

(1) सख्युः

(2) सख्यः

(3) सखी

(4) सखीत्

27. 'भूभृत्' शब्दस्य सप्तमी विभक्तौ एकवचने रूपं स्यात् –

(1) भूभृते

(2) भूभृति

(3) भूभृत्याम्

(4) भूभृती

28. 'धेनु' शब्दस्य द्वितीया–विभक्ति–बहुवचने रूपं स्यात् –

(1) धेनून्

(2) धेन्तेः

(3) धेन्वः

(4) धेनूः

29. 'मधु' शब्दस्य नपुंसकलिङ्गे चतुर्थीविभक्तौ एकवचने रूपं स्यात् –

(1) मधवे

(2) मधुने

(3) मधुनः

(4) मध्वे

30. 'तद्' शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे सप्तमी विभक्तौ एकवचने रूपं स्यात् –

(1) तस्याः

(2) तस्मिन्

(3) तयि

(4) तस्याम्

31. 'अस्मद्' शब्दस्य चतुर्थी विभक्तौ एकवचने रूपं स्यात् –

(1) अस्मै

(2) अस्माय

(3) मह्यम्

(4) तुभ्यम्

32. 'इदम्' शब्दस्य पुल्लिङ्गे सप्तमी विभक्तौ एकवचने रूपं स्यात् –

(1) अस्याम्

(2) अस्मे

(3) इदस्मिन्

(4) अस्मिन्

33. समीचीनं मेलनं कर्तव्यम् :

क.	पित्रा	i.	षष्ठी विभक्ति
ख.	आत्मनि	ii.	चतुर्थी विभक्ति
ग.	हरये	iii.	तृतीया विभक्ति
घ.	भूभृताम्	iv.	सप्तमी विभक्ति

	क	ख	ग	घ
(1)	iii	i	iv	ii
(2)	ii	iv	i	iii
(3)	iii	iv	ii	i
(4)	iv	iii	ii	i

34. 'नदी' शब्दस्य तृतीया, 'धेनु' शब्दस्य सप्तमी, 'मति' शब्दस्य च पञ्चमी विभक्तौ एकवचनान्तं वर्तते :

(1)	नद्याः	धेनुषु	मत्या
(2)	नदीभ्याम्	धेन्वोः	मत्यात्
(3)	नद्या	धेन्वाम्	मत्याः
(4)	नदीः	धेनुनाम्	मतीः

35. 'शृण्वन्तु, श्रोष्यन्ति, शृण्वन्ति' इत्यत्र लकार क्रमः वर्तते

(1) लोट्लकारः, लृट्लकारः, लट्लकारः
(2) विधिलिङ्, लृट्लकारः, लोट्लकारः
(3) लङ्लकारः, लोट्लकारः, लट्लकारः
(4) लोट्लकारः, लट्लकारः, लृट्लकारः

36. 'त्यज्' धातोः लृट्लकारे उत्तमपुरुष बहुवचने रूपं स्यात्

(1) त्यक्ष्याम्
(2) त्यजिष्यामः
(3) त्यक्ष्यामः
(4) अत्याक्ष्मः

37. 'दृश्' धातोः विधिलिङ् उत्तमपुरुषे एकवचने रूपं स्यात् –

(1) पश्येम्
(2) दृश्येयम्
(3) पश्येयम्
(4) पश्येम

38. 'लभ्' धातोः लोट्लकार प्रथमपुरुष बहुवचने रूपं स्यात् –

(1) लभताम्
(2) लभन्ताम्
(3) लभध्वम्
(4) लभेताम्

39. 'दा' धातोः लट्लकार–उत्तमपुरुष बहुवचने रूपं स्यात्

(1) दद्मः
(2) ददामः
(3) दद्म
(4) ददाम

40. 'शक्' धातोः लङ्लकार उत्तमपुरुष बहुवचने रूपं स्यात् –

(1) अशक्नोम
(2) अशक्नुम
(3) अशक्नुमः
(4) अशक्नवाम

41. 'डुकृञ्' धातोः आत्मनेपदे विधिलिङ् मध्यमपुरुष एकवचने रूपं स्यात् –

(1) कुर्याः
(2) कुर्वीत
(3) कुर्वीथाः
(4) कुरुष्व

42. इष् धातोः लङ्लकार मध्यमपुरुष बहुवचने रूपं स्यात्

(1) एषिष्ट
(2) एष्टास्थ
(3) ऐच्छत
(4) ऐच्छथ

43. 'हन्' धातोः लङ्लकार मध्यमपुरुष एकवचने रूपं स्यात् –

(1) अहत्
(2) अहः
(3) अहन्
(4) अह्नन्

adda247

44. 'वत्से प्रतिष्ठस्वेदानीम्' इति वाक्ये अव्ययपदं प्रयुक्तमस्ति –
(1) स्व
(2) वत्से
(3) इदानीम्
(4) प्रतिष्ठस्व

45. 'श्वः कार्यमद्य कुर्वीत' इत्यत्र 'अद्य' अव्ययस्याभिप्रायः
(1) गत दिवसे
(2) आगामि दिवसे
(3) अस्मिन्नेव अहनि
(4) असाम्प्रतम्

46. "अयं खलु मन्त्री महोदयोऽस्ति" इति वाक्ये अव्ययपदमस्ति –
(1) अयम्
(2) खलु
(3) महोदयः
(4) अस्ति

47. क्षीयन्ते ______ भूषणानि सततम् । अत्र अव्ययं वर्तते रिक्तस्थाने
(1) कुतः
(2) खलु
(3) प्रातः
(4) शनैः

48. "तेन अद्य विदेशं गन्तुं निर्णयः कृतः" वाक्येऽस्मिन् कति उपसर्गाः सन्ति ?
(1) एकः (अद्य)
(2) द्वौ (वि–निर्)
(3) त्रयः (वि–गन्–निर्)
(4) चत्वारः (तेन–अद्य–वि–निर्)

49. "दम्पती पुत्रं इच्छति" इति वाक्यस्य शुद्धरूपमस्ति –
(1) दम्पती पुत्रं इच्छन्ति
(2) दम्पती पुत्रेण इच्छति
(3) दम्पती पुत्रम् इच्छतः
(4) दम्पती पुत्रम् इच्छसि

50. "गुणीजन इस नगर में निवास करते हैं ।" अस्य संस्कृतानुवादोऽस्ति –
(1) गुणीन् इदं नगरं निवसन्ति ।
(2) गुणी इदं नगरे निवसन्ति ।
(3) गुणिनः अस्मिन् नगरे निवसन्ति ।
(4) गुणीनः अस्मिन् नगरे निवसति ।

51. शिवराजविजयस्य रचनाकारः विद्यते –
(1) दण्डी
(2) बाणभट्टः
(3) अम्बिकादत्तः
(4) सुबन्धुः

52. "दीपशिखा" विरूदेन विभूषितः कवि
(1) भासः
(2) कालिदासः
(3) अश्वघोषः
(4) माघः

53. मल्लिनाथानुसारं "नारिकेलफलसम्मितं वचः" अस्ति –
(1) कालिदासस्य
(2) भासस्य
(3) माघस्य
(4) भारवेः

adda247

54. "क्षणे-क्षणे यन्नवतामुपैति तदेव रूपं रमणीयतायाः" इत्युक्तिरस्ति –

(1) भारवेः

(2) श्रीहर्षस्य

(3) भासस्य

(4) माघस्य

55. भासस्य रामायणकथाधारितं नाटकमस्ति –

(1) अभिषेकनाटकम्

(2) बालचरितम्

(3) स्वप्नवासवदत्तम्

(4) पञ्चरात्रम्

56. शृङ्गाररसरहितं नाटकमस्ति –

(1) मुद्राराक्षसम्

(2) वेणीसंहारम्

(3) मालविकाग्निमित्रम्

(4) स्वप्नवासवदत्तम्

57. "पुट पाक प्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः" इत्युक्तिः उद्घृताऽस्ति –

(1) महावीरचरितात्

(2) उत्तररामचरितात्

(3) रामायणात्

(4) प्रतिमानाटकात्

58. 'नीतिशतकम्' कः रचितवान् ?

(1) भर्तृहरिः

(2) पं. विष्णुशर्मा

(3) नारायण पण्डितः

(4) पं. पद्मशास्त्री

59. "वासवदत्ता" रचनायाः नायकः अस्ति –

(1) उदयनः

(2) यौगन्धरायणः

(3) मकरन्दः

(4) कन्दर्पकेतुः

60. कादम्बर्याः कथानुसारं शुकः पूर्वजन्मनि आसीत्

(1) वैशम्पायनः

(2) चन्द्रापीडः

(3) कपिञ्जलः

(4) शूद्रकः

61. 'पञ्चबाणस्तु बाणः' इत्युक्तिरस्ति –

(1) चन्द्रदेवस्य

(2) जयदेवस्य

(3) गोवर्धनाचार्यस्य

(4) गंगादेव्याः

62. 'किन्तोः कुटिलता', 'मकारमहामेलनं' चेति निबन्धद्वयं कः रचितवान् ?

(1) देवर्षि कलानाथशास्त्री

(2) डॉ. प्रभाकरशास्त्री

(3) भट्टमथुरानाथः शास्त्री

(4) पं. पद्मशास्त्री

63. 'काकोलूकीयम्' अंशोऽस्ति –

(1) पञ्चतन्त्रस्य

(2) हितोपदेशस्य

(3) विदुरनीतेः

(4) नीतिशतकस्य

64. 'पञ्चनली' इत्यस्य वर्णनमस्ति –

(1) हर्षचरिते

(2) नैषधीयचरिते

(3) बुद्धचरिते

(4) कुमारसम्भवे

65. 'माघे सन्ति त्रयो गुणाः ।' गुणत्रयं वर्तते –

(1) श्लेषः, प्रसादः, माधुर्यम्

(2) उपमा, अर्थगौरवम्, पदलालित्यम्

(3) ओजः, प्रसादः, माधुर्यम्

(4) उपमा, उत्प्रेक्षा, रूपकम्

66. वैदर्भीरीतिसन्दर्भे कः विशिष्यते ?

(1) माघः

(2) बाणः

(3) शूद्रकः

(4) कालिदासः

67. जाबाल्याश्रमवर्णनं विद्यते अत्र

(1) दशकुमारचरिते

(2) शिवराजविजये

(3) वासवदत्तायाम्

(4) कादम्बर्याम्

68. 'स्वप्नवासवदत्तम्' नाटके विदूषकस्य नाम विद्यते :

(1) माढव्यः

(2) वसन्तकः

(3) रूमण्वान्

(4) शार्ङ्गरवः

69. 'सहयुक्तेऽप्रधाने' सूत्रेणानेन अप्रधाने विभक्तिः विधीयते –

(1) द्वितीया विभक्तिः

(2) प्रथमा विभक्तिः

(3) तृतीया विभक्तिः

(4) चतुर्थी विभक्तिः

70. "सुधां क्षीरनिधिं मथ्नाति" रेखाङ्कित पदस्य कर्मसंज्ञा विधायकं सूत्रम् –

(1) कर्मणि द्वितीया

(2) अभिनिविशश्च

(3) अकथितञ्च

(4) उपान्वध्याङ्वसः

71. "ब्रह्मचारी काष्ठपीठे अधिशेते" रेखाङ्कित पदस्य शुद्धरूपम् अस्ति –

(1) काष्ठपीठेन

(2) काष्ठपीठम्

(3) काष्ठपीठाय

(4) काष्ठपीठात्

72. "कर्तुः क्रियया आप्तुम् ________ कारकं कर्मसंज्ञं स्यात्" रिक्त स्थानं पूरयत –

(1) इष्टम्

(2) इष्टतरम्

(3) इष्टतमम्

(4) इष्टकरम्

73. अनभिहिते कर्तरि विभक्तिः स्यात् –

(1) प्रथमा

(2) द्वितीया

(3) तृतीया

(4) चतुर्थी

74. "ध्रुवमपायेऽपादानम्" इत्यत्र 'ध्रुवम्' पदस्याभिप्रायः –

(1) स्थिरः

(2) निश्चितम्

(3) स्थिरभूतम्

(4) अवधिभूतम्

adda247

75. "क्रोशेन अनुवाकोऽधीतः" इत्यत्र रेखाङ्कितपदे तृतीया विधायकं सूत्रम्

(1) कालाध्वनोरत्यन्तसंयोगे

(2) कर्तृकरणयोस्तृतीया

(3) अपवर्गे तृतीया

(4) हेतौ

76. गोमयाद् वृश्चिकः जायते – रेखाङ्कितपदस्य अपादानसंज्ञा विधायकं सूत्रम् –

(1) भुवः प्रभवः

(2) जनिकर्तुः प्रकृतिः

(3) पराजेरसोढः

(4) आख्यातोपयोगे

77. "पुरां भेत्ता" रेखाङ्कितपदे षष्ठीविधायकं सूत्रम् –

(1) षष्ठी शेषे

(2) कृत्यानां कर्तृरि वा

(3) हेतौ

(4) कर्तृकर्मणोः कृतिः

78. "गवां/गोषु वा कृष्णां बहुक्षीरां" रेखाङ्कितपदयोः विभक्तिविधायकं सूत्रम् –

(1) षष्ठी शेषे

(2) हेतौ

(3) यस्य च भावेन भावलक्षणम्

(4) यतश्च निर्धारणम्

79. यस्य क्रियया क्रियान्तरं लक्ष्यते, ततः विंभक्तिः स्यात्

(1) सप्तमी

(2) षष्ठी

(3) पञ्चमी

(4) चतुर्थी

80. द्रुतविलम्बितछन्दसि गणव्यवस्था विद्यते

(1) जतौ जरौ

(2) चतुर्भिर्यकारैः

(3) तभजाजगौ गः

(4) नभौ भरौ

81. 'धनैर्निष्कुलीनाः कुलीनाः भवन्ति' अत्र छन्दः विद्यते

(1) भुजङ्गप्रयातम्

(2) वंशस्थम्

(3) द्रुतविलम्बितम्

(4) आर्या

82. त्रिमुनियतियुता छन्दः विद्यते –

(1) शिखरिणी

(2) स्रग्धरा

(3) मालिनी

(4) मन्द्राकान्ता

83. ज – त – ज – र गणैः छन्दः स्यात् –

(1) उपजातिः

(2) इन्द्रवज्रा

(3) वंशस्थः

(4) भुजंगप्रयातम्

84. "सूर्याश्वैर्यसजस्तता सगुरवः" इति लक्षणे 'सूर्य' पदस्याभिप्रायः –

(1) षट्

(2) अष्ट

(3) दश

(4) द्वादश

85. बिम्बस्य प्रतिबिम्बनं भवति

(1) दृष्टान्ते

(2) दीपके

(3) सन्देहे

(4) रूपके

adda247

86. दिशि मन्दायते तेजो दक्षिणस्यां रवेरपि ।
तस्यामेव दघोः पाण्ड्या प्रतापं न विषेहिरे ॥
अत्रालंकारः
(1) भ्रान्तिमान्
(2) सन्देहः
(3) व्यतिरेकः
(4) दीपकः

87. "साम्यादतस्मिंस्तद्बुद्धिः प्रतिभोत्थितः"
अलंकारः
(1) सन्देहः
(2) भ्रान्तिमान्
(3) व्यतिरेकः
(4) अतिशयोक्तिः

88. अग्निसूक्तस्य ऋषिः
(1) गृत्समदः
(2) मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः
(3) गौतमः
(4) नारायणः

89. 'कविक्रतुः' विशेषणमस्ति
(1) इन्द्रस्य
(2) विष्णोः
(3) रुद्रस्य
(4) अग्नेः

90. पुरुषसूक्तस्य (10.90) ऋषिः
(1) विश्वामित्रः
(2) गृत्समदः
(3) नारायणः
(4) गौतमः

91. ऋचः सामानि कुतः जज्ञिरे
(1) सर्वहुतः यज्ञात्
(2) ब्रह्मणः
(3) चतुराननमुखात्
(4) ब्रह्मयज्ञात्

92. कः अश्मनोरन्तरग्निं जजान ?
(1) पुरुषः
(2) इन्द्रः
(3) अग्निः
(4) विष्णुः

93. चन्द्रमा कुतः जातः ?
(1) पृथिव्याः
(2) सूर्यात्
(3) यज्ञात्
(4) मनसः

94. देवा यद्यज्ञं तन्वानाः तस्य परिधयः आसन्
(1) पञ्च
(2) षट्
(3) सप्त
(4) एकविंशतिः

95. कः मनस्वान् देवो देवान्क्रतुना पर्यभूषत् ?
(1) इन्द्रः
(2) रुद्रः
(3) पुरुषः
(4) अग्निः

96. के अन्धन्तमः प्रविशन्ति ......
(1) असूर्या नाम ते लोकाः
(2) आत्महनो जनः
(3) येऽविद्यामुपासते
(4) ये नस्तद् विचचक्षिरे

adda247

97. अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्यया किम् अश्नुते ?
(1) अमृतम्
(2) हिरण्यम्
(3) स्वर्गम्
(4) ईशावास्यम्

98. विष्णवे किं विशेषणं न प्रयुक्तम् ?
(1) कुचरः
(2) गिरिष्ठाः
(3) होता
(4) उरुगायः

99. 'यो अपां नेता', स कः वर्तते ?
(1) अग्निः
(2) वरुणः
(3) विष्णुः
(4) इन्द्रः

100. 'तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः मा गृधः कस्यस्विद् धनम्' इति मन्त्रांशः विद्यते –
(1) श्रीमद्भगवद्गीतायाम्
(2) कठोपनिषदि
(3) ईशावास्योपनिषदि
(4) इन्द्रसूक्ते

101. नासतो विद्यते भावः नाभावो विद्यते ______ । रिक्त स्थानं पूरयत
(1) असतः
(2) सतः
(3) सदसतः
(4) सदसद्भ्यामनिर्वचनीयम्

102. "सिद्ध्यसिद्ध्योः समो भूत्वा ______ योग उच्यतेः" रिक्तस्थानं पूरयत ।
(1) समत्वम्
(2) योगस्थः
(3) असङ्गः
(4) विजानतः

103. कामात् किम् अभिजायते ?
(1) क्रोधः
(2) सङ्गः
(3) संमोहः
(4) स्मृतिभ्रंशः

104. निष्क्रमणसंस्कारस्य कालः
(1) चतुर्थे मासे
(2) द्वितीये मासे
(3) षष्ठे मासे
(4) अष्टमे मासे

105. वैश्य ब्रह्मचारिणः उपनयनकालः
(1) अष्टमेऽब्दे
(2) एकादशेऽब्दे
(3) द्वादशेऽब्दे
(4) षोडशेऽब्दे

106. ब्राह्मणकुमारस्य मेखला स्यात् –
(1) मौञ्जी
(2) धनुज्या
(3) शाणः
(4) आविकसौत्रिकम्

107. पितृयज्ञो वर्तते
(1) अध्यापनम्
(2) अतिथिपूजनम्
(3) अग्नौ आहुतिः
(4) तर्पणम्

108. सर्वान् अन्यान् धारयति यः, ज्येष्ठाश्रमो कथ्यते
(1) गृहस्थाश्रमः
(2) ब्रह्मचर्याश्रमः
(3) वानप्रस्थाश्रमः
(4) संन्यासाश्रमः

adda247

109. पठनकौशलाभिवृद्धौ कोऽयं विधिः प्राथमिकतां भजते ?

(1) पदपद्धतिः
(2) वाक्यविधिः
(3) कथापद्धतिः
(4) वर्णसमाम्नायविधिः

110. पठनकौशलाभिवृद्धये 'अर्थबोधस्य' कति स्तराः स्मिथ-कर्लिन् महोदयाभ्यां प्रतिपादिताः ?

(1) षट्
(2) त्रयः
(3) चत्वारः
(4) पञ्च

111. लेखनकौशलस्य प्रमुखमुद्देश्यमेतदेव –

(1) पठितस्य भावाभिव्यक्तिः
(2) वाक्यबोधः
(3) पठितस्य लिखिताभिव्यक्तिः
(4) अर्थग्रहणम्

112. नायं लेखनकौशलाभिवृद्धिविषयको विधिः –

(1) दृष्टलेखनविधिः
(2) श्रुतलेखनविधिः
(3) वर्णबोधविधिः
(4) अक्षरस्वरूपानुकरणविधिः

113. संस्कृत भाषा कौशलेषु अन्तिमं कौशलं वर्तते

(1) लेखनकौशलम्
(2) श्रवणकौशलम्
(3) पठनकौशलम्
(4) भाषणकौशलम्

114. उदाहरणानां प्रस्तावः, निरीक्षणम्, नियमनिर्धारणं परीक्षणम् – चेतीमानि सोपानानि कस्य ? व्याकरणशिक्षणविधेः वर्तन्ते ?

(1) प्रत्यक्षविधेः
(2) अनौपचारिकविधेः
(3) आगमनविधेः
(4) भण्डारकरविधेः

115. गद्यशिक्षणे काठिन्यनिवारणस्य त्रिषु विधिषु 'अनुवाद-कोश-परिभाषा-टीका' चेति प्रविधयः कस्य भवन्ति ?

(1) स्पष्टीकरणविधेः
(2) प्रवचनविधेः
(3) उद्बोधनविधेः
(4) उद्बोधनविधेरेव

116. पद्यशिक्षणे 'अन्वयः' कतिभिः विधिभिः प्राप्यते ?

(1) एकेनैव विधिना
(2) त्रिभिः विधिभिः
(3) बहुभिः विधिभिः
(4) द्वाभ्यां विधिभ्याम्

117. नाटकशिक्षणविधिषु दोषाणामाधारेण विधिरयं श्रेष्ठ इति – आद्रियते ।

(1) कक्षाभिनयविधिः
(2) व्याख्या विधिः
(3) समवाय विधिः
(4) रङ्गमञ्चाभिनयविधिः

118. कस्मिन् पद्यशिक्षणविधौ पाठ्यविषयमाधारीकृत्य प्रश्नाः भवन्ति ?

(1) दण्डान्वयनविधौ
(2) खण्डान्वयनविधौ
(3) टीका विधौ
(4) लिखितेषु त्रिष्वपिविधिषु

119. पाठावबोधसम्बद्धकाठिन्यानि अन्यथा-अवबुद्धानि तत्त्वानि च अभिज्ञातुं के प्रश्नाः प्रष्टव्याः ?

(1) प्रस्तावनाप्रश्नाः

(2) अन्वेषणप्रधानप्रश्नाः

(3) पुनरवलोकनप्रश्नाः

(4) भावविश्लेषणात्मकाः प्रश्नाः

120. अध्यापने सर्वोत्तमं सुलभं दृश्यसाधनं विद्यते –

(1) दूरदर्शनम्

(2) श्यामपट्टः

(3) चलचित्रम्

(4) सङ्गणकम्

121. पुनर्बलनकौशलमिति कस्यापरं नाम ?

(1) अन्वेषणप्रधानकौशलस्य

(2) प्रश्नोत्तर कौशलस्य

(3) प्रवाहकौशलस्य

(4) प्रस्तावनाकौशलस्य

122. सर्वेषु-अध्यापनकौशलप्रश्नेषु इमानि प्रयुज्यन्ते ।

(1) विधिसूत्राणि

(2) अधिकारसूत्राणि

(3) शिक्षणसूत्राणि

(4) परिभाषासूत्राणि

123. आगमननिगमन विधिमाश्रित्य कस्य शिक्षणस्य पाठयोजना करणीया ?

(1) गद्य शिक्षणस्य

(2) पद्य शिक्षणस्य

(3) अनुवाद शिक्षणस्य

(4) व्याकरण शिक्षणस्य

124. पद्य पाठयोजनायां काठिन्यनिवारणाख्ये सोपाने 'विभुः' इत्यस्य पदस्यार्थः केन प्रविधिना ज्ञापयितुं शक्यते ?

(1) सङ्केतप्रविधिना

(2) व्युत्पत्तिप्रविधिना

(3) प्रत्यक्ष प्रदर्शनेन

(4) पर्यायकथनप्रविधिना

125. सर्वासु पाठयोजनासु "गृहकार्यम्" इत्यस्य सोपानस्य प्रमुखमुद्देश्यं किम् ?

(1) भाषण कौशलस्य विकासः

(2) रचना कौशलस्य विकासः

(3) श्रवण कौशलस्य विकासः

(4) मौखिकाभिव्यक्ति कौशल विकासः

126. व्याकरणे 'कर्तृविशेषण' पाठयोजनायां प्रस्तुतीकरण सोपाने वाक्यमेकमुचितं नास्ति । तद्दर्शय

(1) उन्नतं मन्दिरं शोभते ।

(2) चतुरः बालकः हसति ।

(3) शिक्षकः रमणीयं पद्यं पाठयति ।

(4) नीलः मेघः आकाशे सञ्चरति ।

127. अनुवाद पाठयोजनायां श्यामपट्ट कार्यानन्तरसोपानं किं स्यात् ?

(1) मौखिककार्यम्

(2) सिद्धान्तनिरूपणम्

(3) मौनवाचनम्

(4) संशोधनम्

128. नाट्य पाठयोजनायाः 'भूमिकावितरणम्' इत्याख्यस्य सोपानस्योद्देश्यमिदं वर्तते –

(1) अर्जितज्ञानस्य दृढीकरणम्

(2) रङ्गमञ्चानुभवसम्पादनम्

(3) अभिनय कलाकौशलोत्पादनम्

(4) न किमपि

adda247

129. वर्णानाम् उच्चारणस्थानानां च सुमेलनं कृत्वा समीचीनं समूहं चिनुत –

1.	च्	अ.	मूर्धा
2.	ल्	ब.	दन्ताः
3.	य्	स.	दन्तोष्ठम्
4.	ब्	द.	तालुः

(1) द ब अ स
(2) अ ब द स
(3) द अ ब स
(4) स द ब अ

130. तुल्यास्यप्रयत्नं किम् ?

(1) संयोगः
(2) सवर्णम्
(3) लोपः
(4) वृद्धिः

131. सुबन्तस्य तिङन्तस्य च का संज्ञा भवति ?

(1) घिः
(2) संयोगः
(3) पदम्
(4) प्रत्याहारः

132. अज्भिरव्यवहिताः हलः सन्ति –

(1) संयोगसंज्ञकाः
(2) महाप्राणसंज्ञकाः
(3) पदसंज्ञकाः
(4) सवर्णसंज्ञकाः

133. एषु इत् संज्ञा विधायकं सूत्रं नास्ति –

(1) आदिर्ञिटुडवः
(2) लशक्वतद्धिते
(3) उरणपरः
(4) हलन्त्यम्

134. विद्वान् + लिखति इत्यस्मिन् सन्धिः वर्तते :

(1) विद्वाल्ँ लिखति
(2) विद्वाल्लिखति
(3) विद्वान्लिखति
(4) विद्वात्लिखति

135. सारिणीमेलनं कुरुत :

(क) मोऽनुस्वारः	(i) तल्लयः
(ख) तोर्लि	(ii) तट्टीका
(ग) झयो होऽन्यतरस्याम्	(iii) हरिं वन्दे
(घ) ष्टुना ष्टुः	(iv) वाग्घरिः

	(क)	(ख)	(ग)	(घ)
(1)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(2)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
(3)	(iii)	(iv)	(i)	(ii)
(4)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)

136. 'विसर्जनीयस्य सः' इति सूत्रेण विधीयते

(1) सकारस्य विसर्गः
(2) सकारस्य लोपः
(3) विसर्गस्य अनुस्वारः
(4) विसर्गस्य सकारः

137. कस्मिन् विकल्पे 'हशि च' न प्रवृत्तम् ?

(1) शिवोऽर्च्यः
(2) शिवो वन्द्यः
(3) नृपो दास्यति
(4) मूर्खो मुह्यति

138. 'लाकृतिः' इति पदस्य सन्धि-विच्छेदः

(1) ले + आकृतिः
(2) लृ + आकृतिः
(3) लो + आकृतिः
(4) ला + कृतिः

adda247

139. पदान्तादेङः अति परे पूर्वरूपैकादेश-विधायकं सूत्रम् –
(1) अमि पूर्वः
(2) एङः पदान्तादति
(3) एङि पदरूपम्
(4) शकन्ध्वादिषु पररूपं वाच्यम्

140. "यज् + न" इत्यत्र सन्धियुतं रूपं स्यात्
(1) यत्नः
(2) यग्नः
(3) यज्नः
(4) यज्ञः

141. अधोलिखितेषु यण् सन्धेः उदाहरणमस्ति –
(1) यद्यपि
(2) अद्य
(3) विद्यालयः
(4) लभ्यम्

142. ईदूदेदन्तं द्विवचनं स्यात् –
(1) घिसंज्ञम्
(2) प्लुतसंज्ञम्
(3) प्रगृह्यसंज्ञम्
(4) सवर्णसंज्ञम्

143. आदुपसर्गादेङादौ धातौ परे पररूपैकादेश-विधायकं सूत्रम्
(1) एङि पररूपम्
(2) शकन्ध्वादिषु पररूपं वाच्यम्
(3) उपसर्गादृति धातौ
(4) एङः पदान्तादति

144. "चक्रिण्ढौकसे" इत्यस्य, सन्धि-विग्रहः
(1) चक्रिण्ढ + औकसे
(2) चकिञ् + ढौकसे
(3) चक्रिण्ढा + औकसे
(4) चक्रिन् + ढौकसे

145. पदान्ते झलां जशादेशविधायकं सूत्रम्
(1) झलां जश् झशि
(2) झलां जशोऽन्ते
(3) झरो झरि सवर्णे
(4) झयः

146. मान्तस्य पदस्य हलि जायते –
(1) पररूपम्
(2) अनुस्वारः
(3) पूर्वरूपम्
(4) जश्-त्वम्

147. "विष्णुस्त्राताः" इत्यत्र विसर्जनीयस्य 'स्' भवति –
(1) जशि
(2) झलि
(3) खरि
(4) खशि

148. "पुनारमते" इत्यस्य सन्धिविच्छेदोऽस्ति –
(1) पुना + रमते
(2) पुनर् + रमते
(3) पुन + आरमते
(4) पुनार् + अमते

149. अधोलिखितेषु पदेषु तत्पुरुषसमासस्य उदाहरणं न विद्यते :
(1) हरित्रातः
(2) अक्षशौण्डः
(3) यूपदारू
(4) दुर्यवनम्

150. 'पाणिपादम्' अस्य समस्तपदस्य विग्रहः वर्तते –
(1) पाणी च पादौ च, तेषां समाहारः
(2) पाणि च पादश्च
(3) पाणि च पादञ्च
(4) पाणी च पादश्च

adda247

CONFIDENTIAL